

SVAROMÅL

Datum
2021-04-23

Dnr
2021/2262

Stockholms tingsrätt
Box 8307
104 20 Stockholm

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

INKOM: 2021-04-26
MÅLNR: T 4746-21
AKTBIL: 9

Mål nr T 4746-21; Göran Lambertz ./ staten genom Justitiekanslern angående skadestånd

Staten lämnar följande svaromål.

Inställning m.m.

- 1 Staten medger att till Göran Lambertz betala 18 000 kr för lidande med stöd av lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder.
- 2 I övrigt bestrider staten talan.
- 3 Utöver vad som medgetts ovan kan inget belopp vitsordas som skäligt i och för sig. Däremot vitsordas ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för delgivning av stämningsansökan, dvs. den 6 april 2021.
- 4 Staten begär ersättning för rättegångskostnader med ett belopp som kommer att anges senare.

Bakgrund

- 5 Den 27 december 2020 upprättades en polisanmälan om våldtäkt på grundval av uppgifter som en av målsägandens vänner (AA) lämnat till polisen samma dag. Uppgifterna utgick från vad målsäganden enligt AA hade berättat för honom. Målsäganden hade dagen för anmälan förts till en akutmottagning på grund av att hon mådde fysiskt och psykiskt dåligt.
- 6 I anslutning till anmälan namngav AA Göran Lambertz som den av målsäganden utpekade gärningsmannen och AA uppgav också att Göran Lambertz var en "fadersfigur" för målsäganden. Göran Lambertz angavs som skäligen misstänkt i ärendet och hans bostadsadress i Uppsala som brottsplats. Brottstiden angavs inledningsvis till den 24 december 2020, men justerades senare till 24–25 december. Åklagare vid åklagarkammaren i Uppsala övertog förundersökningsledningen och biträdades av utredare hos polisen i Uppsala.

- 7 Målsäganden var inledningsvis tveksam till att medverka i utredningen och visste inte om hon skulle orka genomföra några förhör. Polisens utredare hade av det skälet kontakt med henne vid flera tillfällen under de första veckorna av förundersökningen. Utredarna hade även kontakt med det målsägandebiträde som förordnats av Uppsala tingsrätt den 4 januari 2021. Ett första förhör med målsäganden kom till stånd den 26 januari 2021 och följdes av ytterligare tre under perioden 9–22 februari 2021. Dessutom hördes flera vittnen under perioden 28 december 2020–2 mars 2021 och man säkrade viss teknisk bevisning (se nedan).
- 8 Den 8 mars 2021 anhöll åklagaren Göran Lambertz i hans frånvaro på sannolika skäl misstänkt för våldtäkt. Som skäl för frihetsberövandet angavs kollusionsfara och den s.k. tvåårsregeln (24 kap. 1 § första stycket 2 och andra stycket rättegångsbalken, RB). Anhållandet verkställdes samma dag i Göran Lambertz bostad, som också spärrades av. Göran Lambertz hördes och delgavs misstanke om våldtäkt alternativt oaktsam våldtäkt. Åklagaren beslutade därefter att anhållandet skulle kvarstå. Vidare meddelades restriktioner, bl.a. av innebörd att besök, elektronisk kommunikation och brevkontakter endast kunde tillåtas efter särskild prövning av åklagaren. Göran Lambertz hade i sitt första förhör förklarat att han inte ville ha någon försvarare, men en sådan förordnades ändå av tingsrätten på begäran av åklagaren. Ytterligare två förhör hölls den 8 och 9 mars 2021, men Göran Lambertz ville då inte ha sin försvarare närvarande.
- 9 Göran Lambertz begärdes häktad den 11 mars 2021 och tingsrätten höll häkttningsförhandling samma dag. Förhandlingen pågick under drygt tre timmar och av tingsrättens protokoll med bilaga framgår att Göran Lambertz, som förnekade brott, själv fick komma till tals i betydande utsträckning vid sidan av sin försvarare. Han framförde då synpunkter på bl.a. målsägandens förhörsuppgifter och trovärdighet, det han kallade ”ursprungssannolikheten” för att han som 70-åring skulle våldta någon samt viss meddelandehistorik som enligt hans uppfattning visade att målsäganden påverkats av AA att gå vidare med utredningen. Han hävdade också att utredningen hade genomförts på ett slarvigt sätt vad gällde kontrollen av målsägandens berättelse.
- 10 Tingsrätten häktade Göran Lambertz för våldtäkt i enlighet med åklagarens yrkande och på samma skäl som legat till grund för anhållandet. Vidare gav tingsrätten åklagaren rätt att meddela restriktioner. Göran Lambertz överklagade häkttningsbeslutet till Svea hovrätt, som i beslut den 12 mars 2021 avslog överklagandet.
- 11 Utredningen fortsatte under de följande två veckorna med ytterligare tre förhör med målsäganden och ett förhör med Göran Lambertz, vid vilket hans försvarare var närvarande. Vidare hölls flera vittnesförhör, både med personer som tidigare hörts och med nya vittnen, av vilka ett par hade anknytning till Göran Lambertz och ett par hade haft yrkesmässig kontakt med målsäganden. Viss teknisk bevisning säkrades, främst i form av meddelandehistorik från olika mobiltelefoner. Utredningen kom

i slutändan att innehålla material i form av en stor mängd meddelanden via Facebook messenger, sms och liknande. Det rörde sig om meddelanden mellan målsäganden och Göran Lambertz inför, under och efter hennes besök i hans bostad vid tidpunkten för det påstådda brottet. Det var även fråga om meddelanden mellan målsäganden och några av hennes vänner i anslutning till hennes besök hos Göran Lambertz och under tiden närmast därefter.

- 12 Polisen undersökte bl.a. en telefon och en surfplatta som hade tagits i beslag den 8 mars 2021 vid husrannsakan i Göran Lambertz bostad. Även målsägandens telefon blev undersökt, sedan hon lämnat in den till polisen den 22 februari 2021. Hon hade dessförinnan, i samband med förhör, visat upp meddelanden som skickats mellan henne och Göran Lambertz så att förhørsledaren fick dokumentera innehållet. Vidare hade målsäganden den 17 februari 2021 skickat in ljudfiler som hon Göran Lambertz ovetandes hade spelat in med sin telefon under besöket hos honom.
- 13 Av utredningen framgår att målsäganden var tveksam till att lämna in sin mobiltelefon till polisen för spegling och att hon ville bli försäkrad om att ingen annan information följde med än den som hade med ärendet att göra. Efter att polisen vid två tillfällen förklarat behovet av att få undersöka innehållet i hennes telefon lämnade hon in den, men först efter att ha låtit fabriksåterställa den i en butik. En del material hade därför gått förlorat innan polisen kunde undersöka telefonen. Behovet av att återställa telefonen förklarade målsäganden med att hon hade haft tekniska problem med den. De vänner som målsäganden haft kontakt med i anslutning till det påstådda brottet och under veckorna som följde lät dock polisen ta del av meddelandehistoriken i sina mobiltelefoner. Dessa meddelanden kunde säkras i vart fall i tiden efter häktningsbeslutet.
- 14 Den 23 mars 2021 hävde åklagaren häktningen och lade ned förundersökningen. Avspärrningen av Göran Lambertz bostad hade hävts den 15 mars 2021. Åklagaren motiverade beslutet att lägga ned förundersökningen med att det inte gick att bevisa att den som varit misstänkt hade gjort sig skyldig till brott samt att ytterligare utredning inte kunde antas förändra bevisläget på ett avgörande sätt. Tingsrätten avskrev målet den 30 mars 2021.

Rättsliga utgångspunkter

Frihetsberövandelagen

- 15 Den som har varit berövad friheten som anhållen under en tid av minst 24 timmar i sträck eller häktad på grund av misstanke om brott har rätt till ersättning om det meddelas frikännande dom, åtalet avvisas eller avskrivs eller förundersökningen avslutas utan att åtal väcks (2 § första stycket 1 och andra stycket lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder, frihetsberövandelagen). Statens ersättningsan-

svar är strikt, dvs. det krävs inte att det har förekommit fel eller försummelse för att ersättning ska utgå.

- 16 Rätten till ersättning enligt frihetsberövandelagen omfattar bl.a. lidande. Storleken på ersättningen bestäms med hänsyn till intensiteten i den skadelidandes subjektiva upplevelse av lidandet, men i första hand bör förhärskande etiska och sociala värderingar läggas till grund (prop. 1997/98:105 s. 55 f.). Utanför det ersättningsgilla området faller lidande och andra skador som inte direkt följer av frihetsberövandet utan som har vållats genom brottsmisstanken som sådan, brottsutredningen eller andra moment i det rättsliga förfarandet.
- 17 Bland de omständigheter som är av särskild betydelse i sammanhanget är frihetsberövandets längd. Ju längre tid det varat desto större är typiskt sett lidandet (a. prop. s. 56). Det hindrar inte att den särskilda påfrestning som ett frihetsberövande kan ha fört med sig för den enskilde också beaktas, men det ska då röra sig om förhållanden som inte bara typiskt sett utan också mer påtagligt förvärrat lidandet under frihetsberövandet (NJA 2012 s. 464).

Skadeståndslagen m.m.

- 18 Enligt 3 kap. 2 § 2 skadeståndslagen (1972:207) ska staten ersätta skada på grund av att någon kränks på sätt som anges i 2 kap. 3 § samma lag genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning. Ersättning för sådan ideell skada kan med stöd av dessa regler ges ut endast när den skadelidande har utsatts för en allvarlig kränkning genom vissa typiskt sett integritetskränkande brott.
- 19 Vad gäller rekvisiten om fel eller försummelse kan följande tilläggas. Bestämmelsen i 3 kap. 2 § 2 skadeståndslagen innefattar ett ansvar för styrkt vållande (dvs. utöver att ett typiskt sett integritetskränkande brott ska ha förekommit). Bedömningen av om en myndighet har varit oaktsam ska vara objektiv. Vid den bedömningen är det av stor vikt vad för slags regel, norm eller princip som har åsidosatts, vad dess normskydd omfattar och vilka risker felet eller försummelsen innebär. Det är inte tillräckligt att en domstol eller annan myndighet har gjort en bedömning av en rätts- eller bevisfråga som kan ifrågasättas eller kan kritiseras för sitt ställningstagande i en fråga där det har funnits utrymme för olika bedömningar. I regel är det endast rena förbiseenden av en bestämmelse eller uppenbart oriktiga bedömningar som kan anses utgöra fel eller försummelse i den mening som avses i 3 kap. 2 § skadeståndslagen. En helhetsbedömning ska göras. (Jfr bl.a. rättsfallen NJA 1994 s. 194 och 654, NJA 2003 s. 285, NJA 2007 s. 862 samt NJA 2013 s. 842 och 1210.)
- 20 Skadestånd ska också enligt 3 kap. 4 § skadeståndslagen ges ut när Europakonventionen har överträtts, om det är nödvändigt för att gottgöra överträdelsen. Med det sist nämnda menas skyldigheten enligt artikel 13 i konventionen att på det nationella planet tillhandahålla rättsmedel för att komma till rätta med konventionsöverträdelser. Skadeståndet kan

avse flera skadetyper, bl.a. kränkning och annan ideell skada.

- 21 En förundersökning ska bedrivas objektivt. Förundersökningsledaren och den som biträder honom eller henne ska söka efter, ta till vara och beakta omständigheter och bevis som talar såväl till den misstänktes fördel som till hans eller hennes nackdel. Förundersökningen ska vidare bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för misstanke eller orsakas kostnad eller olägenhet. Förundersökningen ska också bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Om det inte längre finns anledning att fullfölja förundersökningen, ska den läggas ned. (Se 23 kap. 4 § RB.)

Grunder för statens inställning

- 22 Göran Lambertz har varit anhöllen och häktad under perioden 8–23 mars 2021 och har därför rätt till ersättning enligt frihetsberövelagen såvitt avser lidande till följd av själva frihetsberövandet. Ett skäligt belopp kan bestämmas till 18 000 kr enligt Justitiekanslerns praxis för frihetsberövanden av jämförbar längd. Varken med hänsyn till publicitet eller av något annat skäl finns det anledning att medge något förhöjt belopp.
- 23 För att ersättning för ideell skada i övrigt ska kunna utgå krävs enligt skadeståndslagen att det förekommit typiskt sett integritetskränkande brott eller överträdelse av Europakonventionen. Något sådant brott har inte förekommit från polisens eller åklagarens sida och någon konventionsöverträdelse har inte ens påståtts. Göran Lambertz har därför inte rätt till någon ersättning utöver vad som medgetts i föregående punkt. I vilket fall som helst är det tingsrätten som självständigt beslutat om häktning och hovrätten som fastställt beslutet. Det föreligger därför inte nödvändigt orsakssamband mellan å ena sidan polisens och/eller åklagarens agerande och å andra sidan häktningen.

Utveckling av statens talan

Ersättning för lidande till följd av frihetsberövandet

- 24 I Justitiekanslerns praxis rörande frihetsberövelagen bestäms lidandeersättningens storlek i de allra flesta fall efter en schablon som utgår från frihetsberövandets längd. I en del ärenden anses dock omständigheterna vara sådana att det är motiverat att ge en förhöjd ersättning. De vanligaste skälen till att ersättningsbeloppen höjs är brottslighetens allvar (vilket som huvudregel innebär att brottets minimistraff ska uppgå till minst fyra års fängelse) eller den frihetsberövades ungdom. I vissa fall kan ersättningen även höjas om frihetsberövandet av andra anledningar varit särskilt påfrestande och lidandet därmed kan antas ha varit avsevärt större än normalt. Ersättningen brukar då höjas schablonmässigt med 20 procent. Eftersom alla frihetsberövanden är mycket påfrestande anses dock den enskilde i de flesta fall tillräckligt kompenserad genom en ersättning bestämd till normalbeloppet.

- 25 Publicitet medför enligt senare års praxis hos Justitiekanslern normalt inte någon förhöjd ersättning. Undantag kan göras för sådana fall när det förekommit exceptionellt omfattande publicitet kring ett frihetsberövande, vilket då får provas som ett fall av särskilt påfrestande frihetsberövande.
- 26 I Göran Lambertz fall har frihetsberövandet onekligen varit föremål för en omfattande publicitet, dock under en begränsad tid. Han var dessutom inledningsvis inte namngiven i nyhetsrapporteringen, med undantag för vissa pressetiskt mindre nogräknade nätpublikationer. I övrigt benämndes han i media som ”toppjuristen”. Kort tid efter häktningsbeslutet valde emellertid Göran Lambertz själv att träda fram med sitt namn i media, via sin försvarare. Med hänsyn till att han då sannolikt bidrog till en ökad och mer personligt inriktad publicitet anser staten att det inte finns skäl för någon förhöjd ersättning enligt frihetsberövelagen. Ersättningen ska i stället bestämmas till det normalbelopp för 16 dagars frihetsberövande som följer av Justitiekanslerns praxis, vilket är 18 000 kr.

Ersättning för lidande till följd av tjänstefel

Allmänt om prövningen

- 27 Vid sidan av frihetsberövelagen har Göran Lambertz hänvisat till att polisen och åklagaren gjort sig skyldiga till fel och försummelse samt *i vissa delar* tjänstefel. Göran Lambertz har dock endast begärt skadestånd för lidande, dvs. ideell skada. Staten vill erinra om att det för skadeståndsskyldighet avseende ideell skada inte till någon del räcker med att en kärande visar att fel eller försummelse vid myndighetsutövning förekommit. Som tidigare redovisats krävs därutöver att den skadelidande genom den skadegörande handlingen utsatts för ett typiskt sett integritetskränkande brott, alternativt att handlingen innefattar ett åsidosättande av den skadelidandes rättigheter enligt Europakonventionen. När det gäller brottet tjänstefel har det i praxis ansetts endast under vissa omständigheter kunna utgöra ett sådant brott som avses i 2 kap. 3 § skadeståndslagen, som 3 kap. 2 § 2 hänvisar till (se t.ex. NJA 2007 s. 584).
- 28 Mot den bakgrunden kommer staten i denna del av svaromålet att pröva de olika moment som Göran Lambertz lyft fram i sin talan utifrån ett tjänstefelperspektiv. Har inget tjänstefel (eller annat brott) begåtts kan någon ersättning för ideell skada inte utgå med stöd av 3 kap. 2 § 2 skadeståndslagen. Göran Lambertz har inte åberopat att polis och åklagare gjort sig skyldiga till någon konventionsöverträdelse (jfr 3 kap. 4 § skadeståndslagen) och staten avstår därför från att närmare gå in på hur hans grunder förhåller sig till konventionen.

Tidigare utredningar

- 29 Genom uppgifter från Göran Lambertz och hans försvarare blev åklagaren och polisen uppmärksammade på att målsäganden hade varit måls-

ägande i tidigare ärenden, bl.a. en nedlagd förundersökning från 2017 om våldtäkt. Utredningsmaterialet hämtades in från det ärendet för att man skulle kunna bedöma om det var av intresse för den pågående förundersökningen. Polisens utredare gick översiktligt igenom materialet men ansåg inte att innehållet var relevant. Bedömningen stämde av med åklagaren och därefter beslutades att inget annat än beslutet att lägga ned förundersökningen i det äldre ärendet skulle tas in i den nya utredningen. Vidare tog man in ett beslut från 2019 om att lägga ned en förundersökning mot målsäganden om falsk tillvitelse som hade koppling till våldtäktsutredningen.

- 30 Det saknas anledning att ifrågasätta vare sig dessa åtgärder som sådana eller tidpunkten för dem. Enligt statens uppfattning har det inte tidigare under utredningen funnits någon anledning för polis och åklagare att granska förundersökningar i vilka målsäganden tidigare medverkat. Inte heller har det funnits anledning till någon mer omfattande granskning än den som skett. Att sådana granskningar av äldre förundersökningar inte sker rutinmässigt i våldtäktsutredningar innebär inte att förundersökningsledare och utredare brister i objektivitet eller på något annat sätt.

Ljudinspelningarna, meddelandehistoriken i telefonerna m.m.

- 31 När det gäller målsägandens ljudinspelningar av hennes och Göran Lambertz konversationer har den senare gjort gällande att polis och åklagare försummat att dra rimliga slutsatser av inspelningarna och av det faktum att målsäganden gjort dem utan hans vetskap. I den delen kan det anmärkas att målsäganden i förhör redovisat orsaken till att hon ibland spelat in det som händer. Oavsett det bestrider staten att Göran Lambertz egna slutsatser om inspelningarna skulle vara de enda rimliga. Hur innehållet i inspelningarna skulle tolkas i ljuset av den övriga bevisningen har tvärtom varit en utpräglad bedömningsfråga.
- 32 Det kan tilläggas att utskrifter av ljudinspelningarna ingick i den häktningenspromemoria som Göran Lambertz och hans försvarare fick ta del av före häktningförhandlingen och som även domstolarna tog del av före sina respektive beslut. Alla inblandade har således haft möjlighet att dra sina egna slutsatser om innebörden och betydelsen av inspelningarna.
- 33 Göran Lambertz har vidare anfört att polis och åklagare försummat att tidigt ta reda på vad målsägandens telefon innehöll i form av meddelanden m.m., innan hon fick tillfälle att återställa telefonen. Enligt statens uppfattning har man dock gjort vad som kunnat krävas för att så tidigt som möjligt förmå målsäganden att lämna in telefonen för spegling. Polisens utredare har upprepade gånger förklarat för målsäganden att det var viktigt att telefonens innehåll undersöktes. Hon har också i förundersökningens inledningsskede fått ett målsägandebiträde som varit hennes stöd under ärendets gång. I slutändan är det dock upp till en målsägande själv att avgöra i vilken utsträckning han eller hon vill medverka i en förundersökning, t.ex. genom att inställa sig till förhör, lämna in sin

telefon för spegling eller genomgå läkarundersökning för skadedokumentering. En annan sak är att en förundersökning till slut kan behöva läggas ned om målsäganden väljer att inte medverka och den övriga bevisningen inte i sig är tillräcklig.

- 34 I det här fallet har dessutom problemet med målsägandens telefon åtminstone delvis fått sin lösning genom att meddelanden kunnat inhämtas från vittnenas mobiltelefoner, även om det skedde i tiden efter beslut om häktning. Dessutom kunde polisen vid den tiden också gå igenom relevanta meddelanden i Göran Lambertz mobiltelefon och surfplatta. Staten anser sammanfattningsvis inte att det går att rikta några anmärkningar på hur polis och åklagare agerat i nu aktuella avseenden. Med anledning av vad Göran Lambertz anfört om det s.k. molnet förtjänar det att tilläggas att meddelanden och annat innehåll som lagras på annan plats än i telefonen inte lagligen kan tas fram inom ramen för en undersökning av den fysiska telefonen som sådan.
- 35 Göran Lambertz har även ifrågasatt varför inte kontrollen av vittnenas meddelandehistorik utfördes på ett tidigare stadium av utredningen. Inte sällan går det att i efterhand ha synpunkter på att vissa åtgärder under en förundersökning inte vidtogs tidigare eller på ett annat sätt än vad som blev fallet. Det innebär inte nödvändigtvis att det objektivt finns brister i förundersökningens genomförande. I detta fall ska framhållas att ett omfattande förundersökningsmaterial togs fram under loppet av cirka tre månader. Ett stort antal utredningsåtgärder vidtogs och utredningen drevs hela tiden skyndsamt framåt, både före och efter häktningsbeslutet. Enligt statens uppfattning har detta varit en noggrann och gedigen utredning där inga relevanta åtgärder försumrats eller i onödan försejats.

Bevisvärdering, förhörens genomförande m.m.

- 36 Staten bestrider att förhørsledaren felaktigt skulle ha redogjort för innehållet i ljudinspelningen rörande klänningen och vem som knäppte upp och tog av den. Som Göran Lambertz själv skriver kan det som sägs på inspelningen tolkas på olika sätt (tingsrättens aktbilaga 2). Även om förhørsledaren inte ordagrant redovisade det aktuella avsnittet har hans uppgifter till Göran Lambertz ändå på ett rättvisande sätt återspeglat innehållet. Staten bestrider därför att förhørsledaren skulle ha lurat Göran Lambertz under förhöret eller att uppgifterna varit vilseledande. Oavsett vilket har Göran Lambertz dessutom haft möjlighet att korrigera ett eventuellt missförstånd vid häktningsförhandlingen, eftersom både utskrifter av ljudinspelningarna och förhören ingått i häktningspromemorian.
- 37 Göran Lambertz har vidare ifrågasatt hur förhören med målsäganden genomförts. Han har anfört att de varit försumligt genomförda bl.a. genom att målsäganden inte ställts inför kritiska frågor. Det kan konstateras att förhörsteknik är ett komplicerat område, inte minst när det gäller att hålla förhör med en skör och ung målsägande i en våldtäktsutredning.

En förhørsledare kan välja att ställa tuffare frågor i ett tidigt skede, medan en annan kan välja att hantera målsäganden varsamt och successivt konfrontera honom eller henne i senare förhör. Enligt statens uppfattning har målsägandeförhören i den aktuella förundersökningen genomförts på ett utmärkt sätt av polisen. Förhören är utförliga och innehåller noggranna genomgångar av relevanta omständigheter. Förhørsledaren har också, särskilt i de senare förhören, ställt kritiska frågor i bemärkelserna att hon ifrågasatte målsäganden på vissa punkter, exempelvis när det gäller fabriksåterställningen av telefonen och ljudinspelningarna.

- 38 I flera avseenden har Göran Lambertz ifrågasatt de bedömningar och den bevisvärdering som polis och åklagare gjort. Staten vill börja med att framhålla att det i de delarna är åklagarens snarare än polisens agerande som är av intresse, eftersom åklagaren som förundersökningsledare ansvarat för besluten – t.ex. beträffande anhållandet och häktningsframställan – och för värderingen av den bevisning som löpande vuxit fram under utredningen.
- 39 Göran Lambertz har vänt sig mot målsägandens förhörsuppgifter i olika avseenden, bl.a. uppgifterna om hur våldtäkten rent konkret skulle ha gått till och det faktum att hon haft vissa minnesluckor. Han har även i andra avseenden ifrågasatt hennes trovärdighet. Vidare har han hävdat att det redan på grund av den låga ”ursprungssannolikheten” för det aktuella brottet varit försumligt av åklagaren att anhålla honom och att det inte funnits sannolika skäl för misstanken. Bevisvärdering innefattar dock av naturliga skäl frågor där det finns ett betydande utrymme för att göra olika bedömningar, oavsett om det är en åklagare som värderar bevisningen inför ett anhållande och en häktningsframställan eller en domstol som prövar ett åtal. Staten anser inte att den bevisvärdering som åklagaren i det här fallet gjort inför sitt beslut att anhålla Göran Lambertz och begära honom häktad kan ifrågasättas.
- 40 Åklagaren har inför anhållandet och häktningsframställan bedömt att sannolika skäl för misstanken föreligger. Med hänsyn till att utredningen innehöll ett flertal utförliga förhör med målsäganden, vars uppgifter fick visst stöd av övrig utredning, saknas det skäl att ifrågasätta åklagarens bedömning. Inför häktningsframställan hade även Göran Lambertz hörts av polisen och lämnat uppgifter som visserligen inte kunnat lämnas utan avseende. Fortfarande har dock den samlade bevisningen varit sådan att det framstår som fullt rimligt att vid den tidpunkten anse de sannolika skälen kvarstå. Med hänsyn till målsägandens nära relation till Göran Lambertz kan inte heller åklagarens bedömning att det förelåg kollusionsfara ifrågasättas. Dessutom var det fråga om ett brott för vilket tvåårsregeln var tillämplig, vilken innebär att häktning skulle ske om det inte var uppenbart att skäl för åtgärden saknades. Avslutningsvis kan det framhållas att såväl tingsrätten som hovrätten delade åklagarens bedömning i häktningsfrågan.
- 41 Åklagaren lade ned förundersökningen knappt två veckor senare, efter att ha fått ytterligare muntlig och skriftlig bevisning att värdera. Göran

Lambertz har gjort gällande att åklagaren gjort sig skyldig till tjänstefel genom att efter nedlägningsbeslutet offentligt förklara att beslutet berodde på att bevisen inte räckte för åtal. Formuleringen är dock fullt förenlig med den beslutsmotivering åklagaren angett i sitt skriftliga beslut, dvs. att det på föreliggande utredningsmaterial inte går att bevisa att den som varit misstänkt gjort sig skyldig till brott. En sådan motivering är förvisso inte detsamma som en motivering av innebörd att det inte längre finns anledning att anta att brott har förövats. Hur förundersökningsledaren väljer att motivera sitt nedlägningsbeslut är dock även det en fråga med betydande bedömningsmarginal. Att den misstänkte inte minst av publicitetsskäl hade föredragit en annan motivering innebär inte att förundersökningsledaren gjort sig skyldig till tjänstefel.

Sammanfattande kommentar om utredningens bedrivande

- 42 De fel och brister från polisens och åklagarens sida som Göran Lambertz gjort gällande är enligt statens mening inte av sådant slag att de kan utgöra vare sig tjänstefel eller något annat brott. Redan av det skälet kan någon ersättning för ideell skada med stöd av 3 kap. 2 § 2 skadeståndslagen inte utgå. Alldeles oavsett vill staten sammanfattningsvis framhålla att polis och åklagare gjort ett gediget och noggrant utredningsarbete. Förhören är väl genomförda och även i övrigt har relevanta utredningsåtgärder vidtagits, vilket möjliggjort en allsidig belysning av brottsmiss-tanken. Man har sökt efter, tagit till vara och beaktat omständigheter och bevis som talade såväl till Göran Lambertz fördel som till hans nackdel. Arbetet har utförts skyndsamt och så snart åklagaren fann att det inte längre fanns skäl för att fullfölja förundersökningen lades den ned.

Orsakssamband

- 43 Göran Lambertz har angett att det endast är polisens och/eller åklagarens agerande som utgjort fel, försummelse och i vissa delar tjänstefel och som orsakat att han blev frihetsberövad. Staten har därmed uppfattat det som att han inte gör gällande att tingsrättens häktningsbeslut eller hovrättens beslut att avslå hans överklagande innefattat fel, försummelse eller tjänstefel.
- 44 Tingsrätten beslutade att häkta Göran Lambertz den 11 mars 2021. Hovrätten beslutade dagen därpå att avslå hans överklagande och fastställde därmed tingsrättens beslut. Underlaget för domstolarnas prövning har lagts fram av åklagaren och har byggt på polisens utredningsarbete. Teoretiskt kan förstås ett felaktigt, bristfälligt eller annars vilseledande underlag leda till att domstolen fattar ett beslut som objektivt sett är felaktigt. Skadeståndsskyldighet för staten skulle då teoretiskt sett kunna grundas på agerandet från den myndighet som bidragit med underlaget, snarare än på domstolens beslut som sådant.
- 45 I det här fallet har dock det av åklagaren presenterade underlaget – oavsett de fel och brister som Göran Lambertz lagt polis och åklagare till last – varit fullt tillräckligt för att kunna ligga till grund för en allsidig

domstolsprövning av häktningsfrågan utifrån relevanta omständigheter. Häktningspromemorian omfattade drygt 200 sidor. Domstolarna har dessutom inte enbart haft åklagarens underlag att väga in i bedömningen, utan även såväl försvararens som Göran Lambertz egna uppgifter och synpunkter på utredningen. De omständigheter som Göran Lambertz nu fört fram till grund för sitt skadeståndsyrkande har i stora delar förts fram även under tingsrättens häktningsförhandling. Trots det har tingsrätten efter en drygt tre timmar lång förhandling beslutat att det förelåg skäl för häktning. Hovrätten har för sin del förutom nämnda underlag även haft ett utförligt överklagande att beakta, men har ändå bedömt att häktningen skulle fastställas.

- 46 Det nu sagda innebär att de fel, försummelser och tjänstefel som Göran Lambertz åberopat i detta mål inte har fått till följd att något felaktigt häktningsbeslut fattats. Såvitt gäller häktningen föreligger därför inte det för skadeståndsskyldighet nödvändiga orsakssambandet mellan skadegörande handling och skada.

Bevisning

- 47 Staten åberopar i nuläget ingen bevisning.

På Justitiekanslerns vägnar

Åsa Andersson

Bifogas: Fullmakt i original